

VASY GÉZA

Non omnis moriar

In memoriam Juhász Ferenc

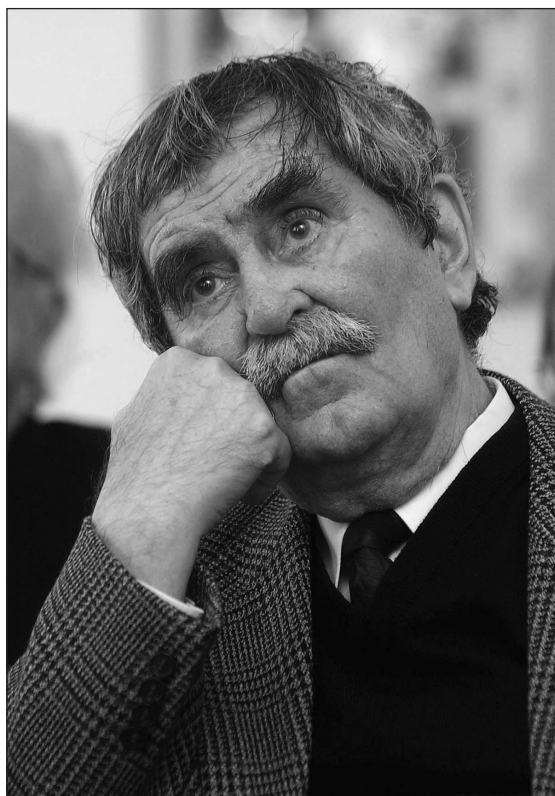
A magyar költészet már kétszáz éve emberöltőnként felmutat legalább egy-egy kiemelkedő alkotót, akit mindenképpen klasszikusnak nevezhetünk. Másképpen halhatatlannak. Igaza volt és maradt az ókori költőnek: „non omnis moriar”, azaz nem fog meghalni egészen az, akinek nevét megőrzik a művei.

Juhász Ferencnek a sors hosszú életidőt és halálig tartó alkotóerőt adott. Közben születtek újabb nemzedékek is, más elképzelésekkel és másféle célokkal; mondják is sokan, hogy a világ nagyon megváltozott. Csak-hogy az emberiség lényege ezer évek óta azonos. Amiképpen Juhász Ferenc még fiatalon megírta: „...más ki mondaná el helyettem, / amit csak én tudok? / amit, ha csak sejt is a szív, beleretten / és fölragyog. // Ne féltsetek. Elszánt vagyok és hajthatatlan. / S ha érdem ez, nekem elég. / Feltör ajkamról a kimondhatatlan / emberiség” (*Huszonhat évesen*).

Sokféleképpen lehet megkísérelni ennek a tudásnak és kimondásának a megragadását. Bár minden ember birtokában lehetnek olyan ismereteknek, amelyek csak rá jellemzőek, bizonyos, hogy legpontosabban és legérzékletesebben éppen a költők képesek arra, hogy az egyéni tudást mindannyiunk közös kincsévé emeljék.

Juhász Ferenc ifjúkorától kezdve birtokában volt ennek a különleges képességnek. Eleinte olyanféleképpen kívánta kifejezni önmagát, amiként Petőfi Sándor tette egy évszázaddal korábban. Majd ráértett, még későbbben rádöbbsent arra, hogy ebben

az újabb világban másféle módon lehet érvényesen szólni. A kor fiatal költői – Juhász Ferenc mellett elsősorban Nagy László – olyan lírai világot mutatnak fel, amely drámai feszültségekkel, tragédiákkal teljes nemcsak a második világháború, a nyomorúság esztendeiben, hanem – egy villanásnyi remény után – a kor emberi létet megnyomorító világában is. A magyar valóság tapasztalatai nem maradhattak önmagukba zártak. A költő végérvényesen kilépett a maga – bármily gazdag – élményköréből. Ideálja az a teljességigény volt, amellyel egybevethető az újkor hajnalán Dante költészete fejezett ki.

Juhász Ferenc (1928–2015. december 2.)

A régi világ elrendezettnek mutatkozott, s még a közelmúlt is ígérte az elrendezhetőséget, a világtörténelmi szintű optimizmust; a jelenkor azonban sokkal kuszább, végletesen ellentmondásos. Ezt még akkor sem lehet egyértelműen feloldani, ha a költő kifejezetten erre törekszik. Hiszen nem csupán az emberiség történelme változik, hanem az élővilág teljessége: a hangyáktól, a tengeri szörnyektől a madarak énekéig, a virágokig, sőt a bolygóktól a távoli galaxisokig.

A teljességet birtokolni kívánó törekvés vezette el Juhász Ferencet szülőfalujának kisvilágától az emberiséghez, a természet egyetemességéhez.

Átlépve a XXI. századba,

de már évtizedekkel korábban is, Juhász Ferenc nemcsak azt fejezte ki, hogy mifajta törvényekhez láncolva él, létezik az emberi világ, hanem azt is, hogy miként vagyunk mi magunk is részei a nagy egésznek. Azonban bármennyire mindenség-gyökerű Juhász Ferenc költői világképe, a legelementárisabb viszonyítási pont az ő számára is az, amit legtömörebben a *Himnusz-töredék* című versében fejezett ki, tizenhárommillió magyart szólítva meg: „Emeld föl fejedet / büszke nép! / Viselted a világ / szegyenét! / Emelkedj magasba / kis haza, / te, az elnyomatás / iszonya! / Emeld föl szívedet / nemzetem: / lángoljon a világ- / egyetem!”